

Ο Μέγας Πέτρος της Ρωσίας

Στις αρχές του 17ου αιώνα, τίποτα δεν πήγαινε καλά στη Μοσχοβία. Οι ευγενείς βογιάροι συνωμοτούσαν, σφετεριστές και απατεώνες αλληλοδιαδέχονταν ο ένας τον άλλον στον θρόνο, το κράτος βρισκόταν σε διάλυση, χωρικοί και κοζάκοι επαναστατούσαν, συμμορίες έκαιγαν χωριά και λήστευαν. Από τα βόρεια, οι Σουηδοί εισέβαλλαν στη χώρα, ενώ, από τα δυτικά, οι Πολωνοί βάδιζαν κατά της Μόσχας. Ένας πρίγκιπας κι ένας χασάπης οργάνωσαν εθελοντικό στρατό και βάδισαν κι αυτοί κατά της Μόσχας. Η πορεία τους ήταν αργή, καθώς κάθε τόσο σταματούσαν για προσευχή. Έχοντας μπροστά θρησκευτικά λάβαρα και εικόνες αγίων, κατάφεραν να μπουν στη Μόσχα στις 12 Οκτωβρίου του 1612.

Μια συνέλευση όλων των τάξεων οργανώθηκε. Χρειάζονταν έναν πατριώτη από καλή οικογένεια για τσάρο. Ο Μιχαήλ Ρομανόφ τους φάνηκε εντάξει: Ήταν ευγενής, δίχως τίτλους, πατριώτης κι άδολος στα 16 του χρόνια, γιος του πατριάρχη Φιλάρετου. Εκλέχτηκε τσάρος κι ανέλαβε, στις 3 Μαρτίου του 1613. Η δυναστεία του βασίλευσε 304 χρόνια, ως το 1917, οπότε στη Ρωσία ανατράπηκε η βασιλεία.

Όσο να γίνει 19 χρόνων, βασίλευε με τη βοήθεια του πατέρα του. Άφησε στους Πολωνούς το Σμόλενσκ, απόκρουσε τους Σουηδούς, διέλυσε τις ληστοσυμμορίες κι ανασυγκρότησε τη Μοσχοβία. Πέθανε, το 1645. Ο γιος του, Αλέξιος Ρομανόφ, βασίλευσε ως το 1676, μέσα σε ένα κράτος, όπου η ορθοδοξία είχε τον πρώτο λόγο. Ο μεγάλος του γιος έγινε ο τσάρος Θεόδωρος, που βασίλευσε 16 ταραγμένα χρόνια (1676 - 1682). Ο πιο μικρός, θα γινόταν ο τσάρος Μεγάλος Πέτρος.

Όταν, το 1682, πέθανε ο τσάρος Θεόδωρος, τ' αγόρια αδέρφια του ήταν ακόμη πιτσιρικά. Η αδερφή τους, Σοφία (1656 - 1704), ανέβηκε στο θρόνο με επανάσταση, επίτροπος του ελαφρά χαζού Ιβάν και του Πέτρου (γεννήθηκε το 1672). Ο Πέτρος γευόταν τη ζωή, γλεντούσε κι ανδρωνόταν, ψήλωνε, έμοιαζε με γίγαντα κι ονειρευόταν. Επαναστάτησε, όταν είδε την αδερφή του Σοφία να υποδέχεται με τιμές νικητή τον νικημένο από τους Τούρκους στρατηγό και εραστή της. Τη συνέλαβε (1689), την έκλεισε σ' ένα μοναστήρι κι άφησε τη μάνα τους Ναταλία να κυβερνά. Όταν κι αυτή πέθανε, αποφάσισε πως ώρα ήταν να κυβερνήσει ο ίδιος: Πέτρος ο Α'. Σε λίγο, θα τον έλεγαν Μεγάλο Πέτρο.

Το 1695, εκστράτευσε κατά των Τούρκων αναζητώντας διέξοδο στις νότιες θάλασσες. Κατάφερε να πολιορκήσει το Αζόφ αλλά διαπίστωσε πως οι αξιωματικοί του δεν ήξεραν να κουμαντάρουν το στράτευμα και οι πυροβολητές του δεν μπορούσαν να σημαδέψουν τα τείχη. Του πήρε ένα χρόνο να διορθώσει την κατάσταση. Στις 28 Ιουνίου του 1696, μπήκε στο Αζόφ. Πια, είχε το λιμάνι που γύρευε. Δεν είχε πλοία. Ούτε ναυπηγούς. Αποφάσισε να μάθει ο ίδιος ναυπηγική.

Στα 1697, σε ηλικία 25 χρόνων, έφυγε κρυφά από τη Ρωσία κι άρχισε να περιοδεύει την Ευρώπη. Δούλευε εργάτης σε ναυπηγείο, προσλάμβανε ειδικευμένους τεχνίτες, μάθαινε να συγκρατεί τις βάρβαρες ορμές του και να φέρεται σαν βασιλιάς κι ετοιμάζε την προσωπική του επανάσταση. Τον πληροφορήσαν ότι στη Ρωσία ξέσπασε κίνημα. Όσο να γυρίσει, οι κινηματίες είχαν τουφεκιστεί.

Στα 1699, άρχισε τον εξευρωπαϊσμό της Ρωσίας. Κούρευε με τα χέρια του τα γένια των βογιάρων και τα κόντυνε. Στις 20 Αυγούστου, καθιέρωσε το ευρωπαϊκό ντύσιμο. Στις 20 Δεκεμβρίου, εισήγαγε το νέο ημερολόγιο.

Στη γειτονική Σουηδία, ο Κάρολος ΙΒ΄ δεν έχει χρόνο να ασχοληθεί με τέτοια ζητήματα. Βάδισε κατά της Ρωσίας. Ο Πέτρος έσπευσε να τον συναντήσει στα τέλματα της Νάρβα, στη ΒΑ Εσθονία. Ήταν 30 Νοεμβρίου του 1700 και μαινόταν η χιονοθύελλα. Ο 18χρονος Σουηδός τσάκισε τους Ρώσους. Ο Πέτρος υποχώρησε. Ο Κάρολος τον κυνήγησε, ενώ οι Πολωνοί του βασιλιά Αυγούστου Β΄ έσπευδαν σε βοήθεια των Ρώσων.

Επτά μήνες αργότερα, Ρώσοι και Πολωνοί στάθηκαν να αντιμετωπίσουν τους Σουηδούς στη Ρίγα της Λετονίας. Η άγρια μάχη κατέληξε σε νέα νίκη του Καρόλου. Ήταν 18 Ιουλίου του 1701. Και ακριβώς ένα χρόνο και μια μέρα αργότερα, στις 19 Ιουλίου του 1702, ο Κάρολος νίκησε πάλι, στο Κλεζόφ αυτή τη φορά, και κυρίευσε ολόκληρη την Κρακοβία. Ο Πέτρος αναγκάστηκε να υπογράψει συνθήκη. Ο Αύγουστος πήρε το δρόμο της εξορίας, φιλοξενούμενος του Πέτρου, ενώ τον Ιούλιο του 1704 στον θρόνο της Πολωνίας ανέβηκε ο Στανίσλας Λετσίνσκι, εκλεκτός του Καρόλου.

Ο χρόνος όμως δούλευε για τον Πέτρο. Παρ' όλες τις περιπέτειές του με τον Σουηδό, στα 1703 ίδρυσε την Πετρούπολη στη Βαλτική ανοίγοντας τους ναυτικούς ορίζοντες προς τη Δύση. Στα 1707, άρχισε εισβολή στην Πολωνία. Έπειτα, στράφηκε στα νότια κι έφτασε ως την Ουκρανία όπου τον ακολούθησε ο Κάρολος ΙΒ'. Η Ρωσία έχει αποδειχτεί ανεξάντλητη σε έμπυχο υλικό. Η Σουηδία όχι. Ο Κάρολος έπαιξε το τελευταίο του χαρτί στην Πολτάβα, στις 8 Ιουλίου του 1709. Όταν η μάχη τελειώνει, ο σουηδικός στρατός έχει καταστραφεί.

Ο Κάρολος ΙΒ' πέρασε τα σύνορα και βρήκε καταφύγιο στην Τουρκία. Έμεινε εκεί ως το 1715. Στο διάστημα αυτό, ο Πέτρος πήρε τη Ρίγα κι ολόκληρη την Εσθονία (1710) και το Ιάσιο, κατήργησε τη ρωσική Δούμα, ανασυγκρότησε την οικονομία, αναδιοργάνωσε τη διοίκηση, συγκρότησε τον πολυπόθητο πολεμικό του στόλο και συγκρούστηκε με τους Τούρκους, ξεσηκώνοντας τους Έλληνες που τραγουδούσαν στ' όνομά του. Εξέδωσε προκήρυξη με την οποία τους καλούσε να επαναστατήσουν και ονόμασε τον εαυτό του «Ρωσογραικών αυτοκράτορα» εξάπτοντας τη φαντασία. Στις ελληνικές εκκλησίες, μνημόνευαν τ' όνομά του κι ο Αγαθάγγελος προφήτευε τον λυτρωμό που θα έφερνε το ξανθό γένος.

Ο Κάρολος επέστρεψε στη Σουηδία, έφτιαξε νέο στρατό, νίκησε τους Δανούς από τους οποίους απέσπασε τη Νορβηγία αλλά σκοτώθηκε σε μια μάχη, στις 30 Νοεμβρίου του 1718. Μαζί του πέθανε και η κυριαρχία της Σουηδίας στον Βορρά: Η Πομερανία πέρασε στην Πρωσία και οι υπόλοιπες σουηδικές κτήσεις στη Ρωσία του Πέτρου. Μια Ρωσία, που αργά αλλά σταθερά γνώριζε την εκβιομηχάνιση και τον εκσυγχρονισμό.

Αντίθετα με τον Κάρολο, όταν ο Μεγάλος Πέτρος πέθανε, στις 8 Φεβρουαρίου του 1725, άφησε μια Ρωσία με εκτεταμένες διεξόδους στη θάλασσα και με γνώμη σεβαστή απ' όλους.

(Έθνος, 15.7.1999) (τελευταία επεξεργασία, 15.3.2009)

